

Keulemannekes

Enkele jaren geleden werd in Belgisch Limburg het huis van oma verkocht. In de voortuin stond een majestueuze appelboom, die elk voorjaar de straat sierde met zijn bloesem. Keulemannekes waren het, een oud ras met kleine, zeer geurige appeltjes. Hun naam kregen ze omdat ze konden ingekuuld worden. Dan bewaarden ze tot ver in het voorjaar. In een nog niet eens zo ver, maar grondig vergeten verleden was dat een erg waardevolle eigenschap. Nu zijn de bewaartechnieken voor fruit zodanig uitgekend dat inkuilen alleen nog gebruikt wordt voor voederbieten.

Bovendien eten we in het voorjaar politiek correct vers fruit uit Zuid-Afrika. Daarbij, al zijn Keulemannekes prima voor bij de rode kool, zo uit het vuistje zijn ze naar onze huidige smaak te hard en niet zoet genoeg. Binnen de week na de verkoop was de boom geveld om plaats te maken voor een eigentijds ontwerp: veel grint en bontbladige struikjes met plastic ogend blad. Is het misplaatste nostalgie om hierom te treuren? Niemand wou toch die appeltjes nog? Ze hoorden bij een door de evolutie achterhaalde tijd. Maar natuurlijk was die oude boom met zijn ruwe schilferende bast ook nog móóí. De vinken bouwden er hun nesten in, de boomkruiper joeg op de insecten in de kieren van de bast, en de merels en lijsters aten 's winters de gevallen vruchten. Trouwens, alleen al om de geur van die appels had die boom moeten blijven staan.

Mijn vriend Ignace vertelde mij ooit een sterk verhaal over een kunstschilder die eind jaren zeventig in het ooit idyllische maar nu grondig verknoeide Oost-Vlaamse soete land van Waes een oude hoogstamboomgaard had gekocht als inspiratiebron. De dag na de verkoop wilde hij zijn aanwinst gaan bewonderen, en de voormalige eigenaar, een oude boer, bleek alle bomen geveld en in mootjes gezaagd te hebben. 'Opgeruimd staat netjes' had die gedacht, hij wilde de koper daar een plezier mee doen. En tot voor kort wist ik bij een hoevetje in Steenhuize-Wijnhuize nog een eeuwenoude taxus te staan, met kromme stam en merkwaardige, plat waaievormig gesnoeide kruin. Generaties lang gekoesterd en had nog duizend jaar mee gekund. Maar op een dag was hij er gewoon niet meer. Er kraaide geen haan naar. Je kan ook niet alles wettelijk beschermen.

Wat bezielt zo'n mensen? Behalve domheid vermoedelijk vooral ook een verbijsterend gebrek aan goede smaak. Maar ja, wat is dat, goede smaak? Hoe geef je dat van generatie op generatie door? Trouwens, wie ben ik dat ik kan beweren dat dit goede smaak is en dat niet? Om eerlijk te zijn, ik heb in de loop van mijn leven zelf ook al wel eens blijk gegeven van slechte smaak. Goede smaak is iets wat je maar geleidelijk aan leert. Ik denk niet dat de mensen het vroeger meer hadden dan nu. Vaak bleven oude bomen en huizen gewoon maar staan omdat het nu een-

maal veel geld en moeite kostte om iets op te ruimen en te vervangen. Gebrek aan goede smaak wordt zichtbaarder in tijden van welvaart en krachtiger werktuigen. Geld en techniek vragen om veel zelfbeheersing. 'Voorzichtig aan met oude zaken' is daarom een goede vuistregel. Zelf gebruik ik ook wel eens een kettingzaag. Maar vooraf denk ik altijd eerst enkele jaren na.

Moeten we dan maar niet te hoog mikken met onze eigen tuin, omdat de volgende gebrui-

ker waarschijnlijk toch weer alles opruimt? De kans is inderdaad groot dat de meeste van onze natuurtuintjes na een mensenlevenlang zorgvuldig beheer weer in gebruik zullen genomen worden door gezinnen met andere wensen: "geknoopte" buxushaagjes, kakelbonte borders met eenjarigen, voetbalpleintje voor de kinderen, hondentoilet, tot en met grint of tegels om eens en voorgoed van al dat onkruid af te zijn. In hun ogen zal het zijn alsof van die wildernis nu eindelijk eens een tuin gemaakt wordt ("Wanneer ga je die tuin van jou eens aanleggen?"). Ik heb het trouwens al zien gebeuren met tuinen van vrienden. Daarom denk ik dat we voor onszelf moeten tuinieren. Wat toekomstige generaties er van maken is onze verantwoordelijkheid niet. Goed, je kan proberen zo veel mogelijk beveiligingen in te bouwen. En als er hier en daar iets overleeft, des te beter. Maar de kans blijft groot dat de volgende tuinman toch weer wat anders wil. Zo is het altijd al geweest. De tuinen en parken die ons van voor honderd jaar en meer intact bereiken zijn bijzonder schaars. Ook daar is ooit veel geld en moeite in gestoken. Daarom tracht ik hier en nu te genieten van mijn eigen tuin, en als anderen vinden dat hij bewaard moet worden dan zorgen ze daar maar voor. Zelf kan ik daar niet meer mee bezig zijn. Elke tijd heeft genoeg aan zijn eigen leed.

Johan Heirman

